

Кравченко О. І., д-р пед. наук, доцент, професор кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами

Хриков Є. М., д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами

Васиньова Н. С., канд. пед. наук, доцент кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами

ДЗ Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

В умовах сьогодення вкрай важливе осмислення світового досвіду та виокремлення найбільш ефективних форм партнерства та співпраці закладів вищої освіти (ЗВО) з територіальними громадами (ТГ). Взаємодіючи, ЗВО та ТГ мають можливість сприяти оптимізації дій один одного в різних напрямках (економічному, виробничому, культурному, соціальному та ін.), що забезпечує обом сторонам значну користь, яку неможливо отримати за межами цієї співпраці. Отже, метою тез є окреслити перспективні напрями взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами. Аналіз джерельної бази [1; 2] дає можливість зазначити, що значна увага вітчизняних науковців спрямована на вивчення досвіду місцевого самоврядування країн Європи та визначення механізмів його імплементацію в українську практику реформування, висвітлення питань взаємозв'язку та взаємозалежності вищої освіти, суспільства та економіки (М. Могилова, А. Кавунець, А. Ланова, О. Гуменна, О. Черній, Л. Одор, Л. Лакатош). Досвід взаємодії ЗВО із ТГ описано в працях зарубіжних вчених: В. Ілюстре (V. Ilustre), А. Лопез (A. López), Б. Мойли (B. Moely), Дж. Ендерс (J. Enders), С. Салерно (C. Salerno).

Ураховуючи зарубіжний досвід вбачаємо, що потенційними напрямиами взаємодії ЗВО та ТГ в Україні можуть бути наступні: залучення провідних науковців університету до розроблення програм економічного розвитку територіальних громад у різних галузях (сільське господарство, туризм, освіта тощо); запровадження інвестиційних та інноваційних проєктів, створення соціальних підприємств, забезпечення стартового фінансування проєктів; поширення нових технологій підприємницької, управлінської, громадської діяльності; розроблення стратегії розвитку ТГ; укладання угод щодо підготовки фахівців, підвищення кваліфікації; участь у громадських проєктах, пов'язаних з продуктивним землеробством, кращим садівництвом та управлінням природними ресурсами, із здоровим харчуванням та старінням, зміцненням сімей, особистими фінансами чи розвитком молоді, з відкриттям бізнесу, оновленням місцевої економіки; здійснення соціологічних досліджень, спрямованих на вивчення сучасного стану та напрямів поліпшення життєдіяльності громади; організація культурних та спортивних заходів із запрошенням мерів міст, інших керівників громад і

місцевих лідерів; здійснення опису історії громади (та окремих селищ), розробка символіки громад; проведення розкопок та створення музеїв під відкритим небом; створення спільних хорових, танцювальних, театральних колективів; аналіз стану освіти в громаді; розробка планів та програм розвитку освіти; участь у підготовці грантових пропозицій розвитку освіти; участь у підготовці рішень територіальних громад з проблем освіти; організація додаткової освіти для різних категорій працівників; викладання дисциплін у закладах середньої освіти; розроблення програм шкільних дисциплін; організація лекцій з актуальних проблем; проведення відкритих дверей університету в ТГ; здійснення експертиз розвитку окремих сфер територіальних громад, діяльності освітніх закладів; організація навчальних тренінгів на замовлення; підготовка публічних службовців органів місцевого самоврядування у межах магістратури «Публічне управління та адміністрування»; залучення школярів до наукових досліджень, що здійснюється в межах університету; налагодження зв'язків зі стейкхолдерами університету; взаємний обмін інформацією щодо планування розвитку ТГ та ЗО; створення платформ для спілкування та зв'язку між університетом і різними групами населення в громадах; участь в оцінці працівників ТГ, кандидатів на посади; розробка методик опитування мешканців громади, зокрема проведення моніторингу громадської думки з певних питань; упровадження форм щодо залучення мешканців ТГ до обговорення та прийняття рішень щодо розвитку університету; створення організаційної структури взаємодії із представників університету та ТГ (у формі ради тощо), офісів соціального та економічного аналізу даних, центрів прикладних досліджень; допомога у здійсненні оптимізації мережі освітніх закладів; розроблення пропозицій з питань вивчення потреб ТГ; організація та проведення заходів щодо промоції потенціалу та ресурсів громад (презентація роликів українською та англійською мовами); волонтерська діяльність; соціально-педагогічна робота з превенції соціального сирітства в ТГ з метою підвищення конкурентоздатності університету в регіоні шляхом диверсифікації послуг університету відповідно до потреб територіальних громад.

За допомогою обґрунтованих форм взаємодії ЗВО та ТГ можливо конструктивно побудувати партнерські відносини. Але у цьому сенсі необхідне переосмислення цього процесу, співпрацювати як рівнозначні партнери задля об'єднання зусиль навколо спільних завдань.

Інформаційні джерела

1. Управління системою освіти територіальних громад: досвід країн Вишеградської четвірки для України: методичний посібник із збіркою кращих практик / А. Кавунець, А. Ланова, О. Гуменна, О. Черній, Р. Шарлея, Л. Грегуркова, Л. Одор, Л. Лакатош, Ш. Кьолеш, Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 1 (339), Ч. I, 2021. Вінниця: ТОВ «Твори», 2018. 120 с.

2. Ilustre V., López A. M., Moely B. E. Conceptualizing, Building, and Evaluating University Practices for Community Engagement. *Journal of Higher Education Outreach & Engagemen.* 2012. Vol. 16. No. 4. P. 129–165.

Максимів Ю.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника”

РОЗШИРЕНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИРОБНИКА ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

На шляху до практичної реалізації циркулярної економіки важливе значення має механізм розширеної відповідальності виробника, який активно розвивається в країнах Європи з 1990 року. Саме тоді, шведський вчений Томас Ліндквіст запропонував концепцію “розширеної відповідальності виробника”, яка сформувалась за результатами практичних дій в управлінні відходами в контексті запобігання їх утворення в Німеччині, Франції, Швеції, Бельгії.

Уряди європейських країн, зіткнувшись із необхідністю вирішення проблеми управління відходами, дійшли висновку про те, що покласти відповідальність за фазу після споживання певних товарів на виробників може бути одним із варіантів виходу із ситуації з постійним зростанням відходів. Розширена відповідальність виробника (РВВ) - це політичний підхід, згідно з яким виробники отримують значну відповідальність - фінансову та/або фізичну - за обробку або утилізацію продуктів, що споживаються. Призначення такої відповідальності стимулювати запобігання відходам у джерелі їх утворення, сприяти розробці продукту дружнього до навколишнього середовища та підтримувати досягнення державних цілей щодо переробки та управління матеріалами [1].

У Європейському Союзі прийнято Директиви, якими керуються всі держави-члени, але попри це практична реалізація РВВ є на різних рівнях і має свої особливості, що зумовлено роллю зацікавлених сторін в цьому процесі й місцевої влади зокрема, індивідуальною чи колективною реалізацією РВВ, механізмів фінансування, наявних стимулів тощо. В Україні впровадження РВВ є на початковій стадії свого розвитку, але правові основи вже закладаються. Прийнято низку рамкових нормативних документів, таких як Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року, Національний план управління відходами до 2030 року, а наближення законодавства України до європейських норм (Директива 2008/98/ЄС про відходи, Директива 1999/31/ЄС про полігон відходів, Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди) зумовлює необхідність прийняття Закону України “Про управління відходами” [2] в проекті якого закладено основи системи розширеної відповідальності виробника. Зокрема, передбачено що система РВВ включає: приймання та збирання від кінцевих